

RAPPORT

Activiteitenplan Wet natuurbescherming

ten bate van verlenging ontgrondingsvergunning
Sibelcogroeve

Klant: Sibelco Benelux BV

Referentie: WAT9X1558R037F02

Versie: 02/Finale versie

Datum: 11 juni 2018

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Amerikalaan 110
6199 AE MAASTRICHT AIRPORT
Netherlands
Water
Trade register number: 56515154

+31 88 348 78 48 T
info@rhdhv.com E
royalhaskoningdhv.com W

Titel document: **Activiteitenplan Wet natuurbescherming**
Ondertitel: **Activiteitenplan Wet natuurbescherming**
Referentie: **WAT9X1558R037F02**
Versie: **02/Finale versie**
Datum: **11 juni 2018**
Projectnaam: **Uitwerking vergunningsvoorwaarden Sibelcogroeve**
Projectnummer: **9X1558**

Opgesteld door: **B.C.M. van der Weijden MSc**

Gecontroleerd door: **Dr. Ir. B.H.J.M. Possen**

Datum/Initialen: **11 juni 2018**

Goedgekeurd door: **Ir. M.P.A. van den Heuvel**

Datum/Initialen: **11 juni 2018**

Classificatie

Projectgerelateerd

Disclaimer

No part of these specifications/printed matter may be reproduced and/or published by print, photocopy, microfilm or by any other means, without the prior written permission of HaskoningDHV Nederland B.V.; nor may they be used, without such permission, for any purposes other than that for which they were produced. HaskoningDHV Nederland B.V. accepts no responsibility or liability for these specifications/printed matter to any party other than the persons by whom it was commissioned and as concluded under that Appointment. The integrated QHSE management system of HaskoningDHV Nederland B.V. has been certified in accordance with ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 and OHSAS 18001:2007.

inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel en inhoud	1
1.3	Leeswijzer	1
2	Het plangebied, de voorgenomen activiteit en aanwezige beschermde natuurwaarden	2
2.1	Het plangebied	2
2.2	Huidig vergund ontwerpplan van de eindtoestand	3
2.3	Voorzien ontwerpplan van de eindtoestand	4
2.4	Binnen het plangebied aanwezige beschermde soorten	6
2.4.1	Uitgevoerde onderzoeken	6
2.4.2	Aanwezige beschermde soorten	6
3	De beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	9
3.1	Rugstreeppad	9
3.1.1	Voorkomen en Staat van Instandhouding	9
3.1.2	De functie van het plangebied voor de Rugstreeppad	10
3.1.3	Het effect van de voorgenomen ontwikkeling	11
3.1.4	De mitigerende maatregelen	11
3.1.5	Toekomstbeeld	13
3.2	Conclusie	13
	Referenties	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de ondiepe ondergrond van Zuidoost-Limburg bevindt zich, op een beperkt aantal plaatsen, zeer zuiver en daardoor kwalitatief zeer hoogwaardig zilverzand. Sibelco Benelux B.V. (hierna Sibelco) heeft een vergunning voor het winnen van zilverzand globaal in een gebied tussen de bebouwde kommen van Heerlen en Landgraaf en Natura 2000-gebied "Brunssummerheide" (zie figuur 1.1). De huidige ontgrondingsvergunning voor de Sibelcogroeve loopt tot 25 januari 2020. De groeve is dan echter nog niet volledig uitgebaat. Sibelco vraagt daarom een nieuwe ontgrondingsvergunning aan voor het verlengen van de vigerende Ontgrondingenwetvergunning. Hiermee wordt tevens de gebiedsontwikkeling gerealiseerd in het gedachtengoed van het Masterplan Zandgroeves Heerlen 2009, uitgezonderd de mijnsteenbergrand die geen onderdeel uitmaakt van deze aanvraag.

Onderdeel van de vigerende ontgrondingsvergunning is een ontwerpplan van de eindtoestand. Hierin is verbeeld hoe Sibelco het gebied na aflopen van de concessie achter zal laten. Met het verlengen van de ontgrondingsvergunning, grijpt Sibelco de kans om het ontwerpplan aan de nieuwe tijd aan te passen, waardoor een toegankelijk en recreatief aantrekkelijk natuurgebied zal ontstaan.

1.2 Doel en inhoud

Een uitgevoerde Quicksan naar mogelijke effecten van de voorgenomen activiteit op onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten, heeft laten zien dat een ontheffing Soortenbescherming nodig is. Niet uitgesloten is dat in de wet geformuleerde verbodsbepalingen worden overtreden. Hiervoor is ontheffing nodig. Hiertoe is dit rapport - Activiteitenplan Soortenbescherming - opgesteld. Het activiteitenplan dient als achtergronddocument voor de ontheffingsaanvraag, ofwel als basis voor Module 2 - Soortenbescherming bij een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming.

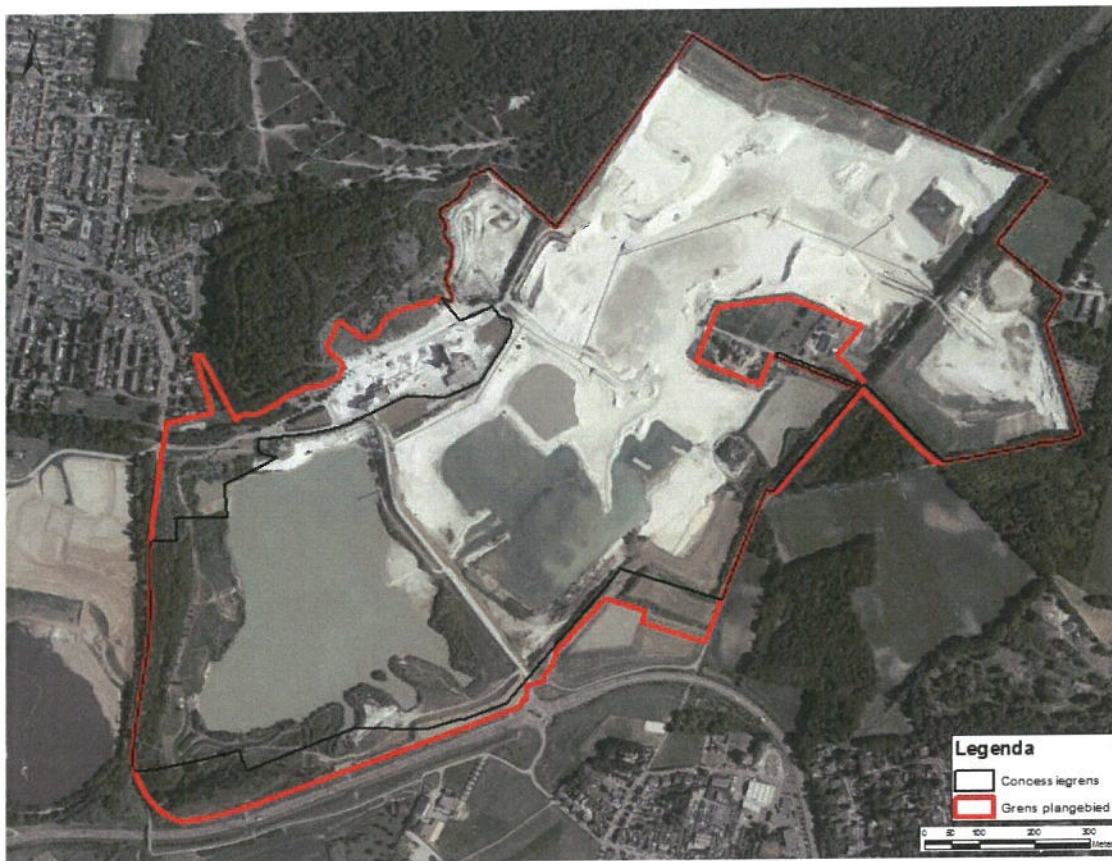
1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt kort beschreven welke natuurwaarden actueel in de Sibelcogroeve voorkomen, wat de voorgenomen activiteit inhoudt, welke effecten deze op de aanwezige natuurwaarden heeft en welke onderzoeken hiervoor zijn uitgevoerd. In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 3) wordt dieper ingegaan op Huismus (*Passer domesticus*) en Rugstreepad (*Epidalea calamita*), soorten ten aanzien waarvan op grond van de uitgevoerde Quicksan een ontheffingsaanvraag aan de orde is. Er wordt beschreven wat het effect van de voorgenomen activiteit is op Huismus en Rugstreepad en welke verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming hiermee worden overtreden. Daarna wordt beschreven welke maatregelen worden uitgevoerd om negatieve effecten op de staat van instandhouding van de soorten te voorkomen en of, met inachtneming daarvan, noodzaak tot ontheffing blijft bestaan.

2 Het plangebied, de voorgenomen activiteit en aanwezige beschermde natuurwaarden

2.1 Het plangebied

De Sibelcogroeve ligt ingeklemd tussen de bebouwde kom van Heerlen (noordwestgrens), de bebouwde kom van Landgraaf (zuidgrens) en Natura 2000-gebied Brunssummerheide (noord en oostgrens), zie figuur 2-1. De Sibelcogroeve is nagenoeg volledig in ontginning genomen. Ter plaatse van de deelgebieden Centrale Plas en Noordplas is de zandwinning nog volop bezig (zie figuur 2-3 voor ligging van de genoemde toponiemen).

Figuur 2-1, Begrenzing plangebied zilverzandwinning en gebiedsontwikkeling Sibelcogroeve Heerlen. De rode polygoon geeft de begrenzing van het plangebied, de zwarte polygoon de grens van de concessie.

In de groeve zijn verschillende (beschermde) natuurwaarden aanwezig. Voor een volledig overzicht van actueel aanwezige en beschermde soorten wordt verwezen naar (van der Weijden, 2018). Een algemene samenvattende beschrijving van de aanwezige habitats volgt hierna.

In Groeve Landgraaf is de zandwinning in het zuidelijk deel grotendeels afgerond, in het noordelijk deel heeft geen zandwinning plaatsgevonden. Dit deelgebied van de Sibelcogroeve wordt gekenmerkt door relatief steile uniform gevormde wanden die spaarzaam begroeid zijn met gras, deels zijn ze, vanwege hun steilheid, onbegroeid. Ook de bodem van de groeve bestaat vanwege het arme substraat (nog) uit een soortenarme vegetatie.

Centraal in het gebied bevindt zich het "volledig" verharde oppervlak van het bedrijfsterrein met fabrieksgebouwen. Direct grenzend aan het bedrijfsterrein bevinden zich de Centrale plas en de Noordplas, onderdeel van de actieve groeve. Deze plassen bestaan voornamelijk uit diep open water (zandwinplassen) en zijn omgeven door volstrekt onbegroeid zand dat nagenoeg elke dag aan grondverzet onderhevig is. Aan de randen van deze plassen zijn pionier situaties en korte, open vegetatie aanwezig.

Ten noordwesten van de actieve groeve en het bedrijfsterrein ligt de mijnsteenbergrand van de voormalige mijn Oranje Nassau IV. Deze mijnsteenbergrand is sinds de opbouw ervan (1926 -1975) bijna volledig begroeid geraakt. Op grootste deel van de mijnsteenbergrand heeft zich droog, relatief soortenarm berkenbos ontwikkeld met een kruidenrijke ondergroei van onder andere Valse salie (*Teucrium scorodonia*) en Gewone braam (*Rubus fruticosus*). Op de noordhelling - grenzend aan de Brunssummerheide - staan, gedeeltelijk verscholen op een veldje, grote aantallen orchideeën en groeit nog Klein wintergroen (*Pyrola minor*). De top en de oostelijk georiënteerde helling zijn niet of nauwelijks begroeid, hier komt de zwarte mijnsteen nog steeds aan de oppervlakte.

Bij de Zuidplas - die wordt omzoomd door bos dat onder andere bestaat uit berk (*Betula spp.*), wilg (*Salix spp.*), Zomereik (*Quercus robur*) en Hazelaar (*Corylus avellana*) - is de zandwinning afgerond.

De omgeving van de groeve bestaat in het zuidelijk en westelijk deel voornamelijk uit bebouwd gebied. Het bebouwd gebied wordt op verschillende plekken doorsneden door beekdalen, onder meer het dal van de Caumerbeek, die groene corridors vormen.

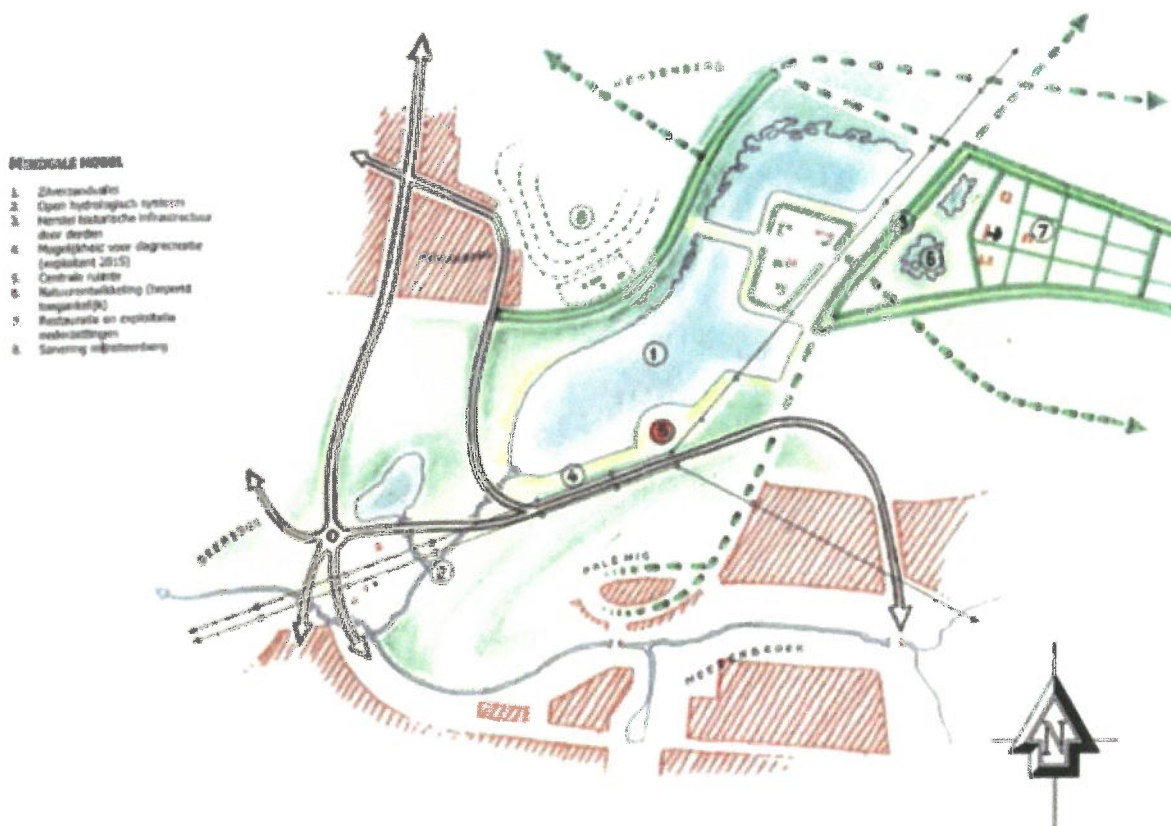
De Sibelcogroeve grenst direct aan het Natura 2000-gebied "Brunssummerheide". Op grotere afstand bevinden zich Natura 2000-gebieden "Geleenbeekdal" en de "Teverener Heide" in Duitsland. "Brunssummerheide" en Teverener Heide" zijn bijzonder vanwege de goed ontwikkelde voedselarme vegetaties en bijbehorende soorten, waarbij de "Brunssummerheide" opvalt vanwege de unieke hangveenvegetaties.

2.2 Huidig vergund ontwerpplan van de eindtoestand

Onderdeel van de vigerende ontgrondingsvergunning is een inrichtingstekening op hoofdlijnen die aangeeft hoe het concessiegebied na verlopen van de concessie achter blijft (figuur 2-2).

De situatie zoals weergegeven in figuur 2-2 kenmerkt zich door een besloten karakter; het gebied wordt niet toegankelijk, maar blijft afgesloten. Er wordt voorzien in een basale cultuurtechnische inrichting.

Uitzondering daarop vormen de zuidwestzijde van de Zuidplas en de noordzijde van de Noordplas. Hier is enige ruimte voor spontane ontwikkeling van de vegetatie, maar op enkele landengtes en "lagunes" na worden er geen specifieke abiotische omstandigheden (bodem, water, expositie, ondiepe plekken et cetera) voor natuurontwikkeling gecreëerd. Wel behoort de ontwikkeling van een kreekzone tot de mogelijkheden en worden in Groeve Landgraaf ondiepe plassen gecreëerd die gevoed zullen worden door zeer ondiepe kwel. Echter, er wordt geen specifieke inrichting voorzien voor specifieke (meer bijzondere) soorten of vegetatietypes, waar het gebied nadrukkelijk wél potenties toe heeft. Zeker gedacht vanuit de aansluitende "Brunssummerheide".

Figuur 2-2. Schetsplan voor het ontwerpplan van de eindtoestand bij vigerende vergunning.

De nieuwe toegangsweg tot het bedrijfsterrein wordt na beëindiging van de **zandwinning verwijderd**, zodat conform het vastgestelde eindplan de Zuidplas en Centrale plas met elkaar zijn verbonden. De mijnsteenbergs blijft bestaan zoals in de huidige situatie en blijft niet toegankelijk. Op de mijnsteenbergs wordt geen specifiek natuurbeheer uitgevoerd, zodat de natuurlijke ontwikkeling van de vegetatie tot bos, zoals op het westelijk deel van de berg al heeft plaatsgevonden, zich verder voortzet.

De fabrieksgebouwen volledig gesaneerd waarbij de nog bruikbare onderdelen als machines en silo's elders in het Sibelco-bedrijf worden hergebruikt.

2.3 Voorzien ontwerpplan van de eindtoestand

De situatie zoals beschreven in paragraaf 2.2 is door de tijd ingehaald. Vanuit die optiek is Sibelco voornemens om met het verlengen van de huidig vigerende ontgrondingsvergunning ook het ontwerpplan van de eindtoestand aan te passen, zodat een gebied achter blijft dat maatschappelijke functies kan vervullen, een gebied dat van deze tijd is. De voorziene situatie is weergegeven in figuur 2-3.

Voornaamste verschil is het gegeven dat de Sibelcogroeve een toegankelijk, beleefbaar gebied wordt, waar bewust abiotische condities gecreëerd worden voor meer bijzondere natuurwaarden die aansluiten op "Brunsummerheide".

Figuur 2-3, Ontwerpplan van de eindtoestand bij verlenging ontgrondingsvergunning, inclusief toponiemen en de grens van het plangebied (in het rood).

Naast de mijnsteenbergrand wordt omwille van het verstevigen van de verbinding met Natura 2000-gebied "Brunsummerheide" voorzien in aanleg van met grondwater gevoede vennen, waar bijvoorbeeld Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) zich goed thuis voelt. De oevers van de Zuid- en Noordplas worden ondiep afgewerkt om de ontwikkeling van natte natuur mogelijk te maken. Hier ontstaat een vrij natuurlijke overgang van open water naar voedselarme graslanden en bos, die tegenwoordig zeldzaam is geworden. Om de Sibelco groeve zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij Natura 2000-gebied "Brunsummerheide", wordt verder voorzien in voedselarme en pionier vegetaties (noordzijde Noordplas, groeve Landgraaf en westzijde Zuidplas).

Uiteraard is voorzien in (regulerende) struin/wandel-, fiets en ruiterspaden (niet weergegeven in figuur 2-3). Het huidige fabrieksterrein wordt ingericht als ontmoetingsplek/stadweide. In ieder geval verdwijnen de fabrieksgebouwen.

2.4 Binnen het plangebied aanwezige beschermde soorten

2.4.1 Uitgevoerde onderzoeken

In het kader van de voorgenomen activiteit zijn diverse onderzoeken verricht. Het onderzoeksgebied is in 2012, 2015 en 2016 bezocht door ter zake kundige ecologen van Royal HaskoningDHV op basis waarvan, in combinatie met bronnenonderzoek, in kaart is gebracht welke op grond van de Wet natuurbescherming beschermde soorten in de Sibelcogroeve aanwezig zijn, dan wel verwacht mogen worden. In een zogenoemde Quicksan zijn de aanwezige natuurwaarden gerapporteerd en is de voorgenomen activiteit getoetst aan de vigerende natuurwet- en regelgeving (van der Weijden, 2018). Dit rapport vormt de basis voor dit activiteitenplan.

2.4.2 Aanwezige beschermde soorten

Voorname documenten laten zien dat binnen het hier relevante plangebied onder de Wet natuurbescherming beschermde vaatplanten, vissen en ongewervelden niet voorkomen. Deze worden op grond van de aanwezige habitats ook niet verwacht.

Wettelijk beschermde zoogdieren maken wel gebruik van het plangebied. Voor alle in het gebied aanwezige grondgebonden zoogdieren geldt dat de belangrijkste habitats (Zuidplas en mijnsteenbergr) in het ontwerpplan van de eindsituatie ongemoeid blijven (Figuur 2.3); ze vallen buiten de invloedssfeer van de ingrepen. De overige habitats met name te vinden in de nog actieve groeve bestaan uit open, onbegroeid, bijzonder regelmatig verstoord zand, hetgeen nauwelijks van betekenis is voor de hier relevante soorten. Daarnaast liggen alle bekende verblijfplaatsen van deze soorten buiten de invloedssfeer van de ingreep. De habitats gelegen binnen de invloedssfeer van de ingreep functioneren dus niet als essentieel leefgebied voor de aanwezige grondgebonden zoogdieren. Bovendien kunnen de hier relevante soorten tijdens het gefaseerd realiseren van het ontwerpplan voor de eindtoestand conform de ontgrondingsvergunning gebruik blijven maken van het plangebied, waarbij dit in omvang en kwaliteit niet verschilt van hetgeen nu in het veld aanwezig is.

Onder de Wet natuurbescherming beschermde reptielen zijn bekend uit het plangebied. Het gaat om Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*), met name nabij het huidige opstelsterrein voor groot materieel en daar waar het fabrieksterrein grenst aan de mijnsteenbergr. De soort komt hier voor in nog open begroeiing op de overgang naar de mijnsteenbergr. In het ontwerpplan voor de eindtoestand zijn hier nauwelijks ontwikkelingen voorzien, anders dan het saneren van het fabrieksterrein. Dit is in orde grootte vergelijkbaar met het huidige gebruik van dit gebied. Daarbij wordt Groeve 3 ontwikkeld tot voor deze soort optimaal geschikt habitat. Dit betekent dat de soort tijdens het gefaseerd realiseren van het voorziene ontwerpplan gebruik kan blijven maken van de nu aanwezige, geschikte habitats, terwijl deze worden aangevuld met grote arealen optimaal geschikt habitat. Van enig negatief effect op de staat van instandhouding van deze soort, kan dan ook geen sprake zijn. Door gebruik te maken van enkele eenvoudige mitigerende maatregelen, is ook uitgesloten dat sprake kan zijn van overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen. Wat betreft de mitigerende maatregelen, die dienen te worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol, moet gedacht worden aan:

- Werkzaamheden rond het fabrieksterrein uitvoeren in de actieve periode van de soort, zodat deze mobiele soort in staat is de werkzaamheden te ontwijken.
- Werkzaamheden in één richting uitvoeren.
- Groeve 3 inrichten, alvorens aan het saneren van het fabrieksterrein te beginnen.

De Rugstreeppad (*Epidalea calamita*) is voor zover het amfibieën betreft de enige streng beschermde bewoner van de Sibelcogroeve. Niet verwonderlijk, gezien actieve ontgroning leidt tot grote arealen voor deze soort optimaal geschikt habitat.

De Rugstreppad komt binnen het plangebied dan ook voornamelijk voor in het actieve deel van de groeve. Continu vergraven plassen en los zand (pionier situatie) zijn optimaal habitat voor deze soort. De plassen worden gebruikt als voortplantingswateren en het hoger gelegen zand als zomer- en winterverblijfplaats. Het actieve deel van de groeve functioneert dus als essentieel leefgebied voor de Rugstreppad. Het uitvoeren van ontgrondingswerkzaamheden in dit deel van de groeve leidt onvermijdelijk tot het doden of verwonden van de Rugstreppad, mede doordat deze werkzaamheden ook plaatsvinden tijdens winterrust. Van optimaal geschikt leefgebied is dan ook geen sprake. Door het stoppen van de ontgrondingswerkzaamheden, als de ontgrondingsvergunning afloopt, wordt het gebied steeds minder aantrekkelijk voor de Rugstreppad, door het verdwijnen van de pionier situatie als gevolg van successie. Hierdoor gaat het essentieel leefgebied voor deze soort in areaal achteruit. Er blijft echter voor deze soort geschikt leefgebied achter als onderdeel van het ontwerpplan, bijvoorbeeld in en rond Groeve 3 of ten oosten van de Noordplas. Niettemin betekent voorgaande overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen, waarvoor ontheffing noodzakelijk is.

Verschillende algemeen voorkomende broedvogels komen voor binnen het plangebied. Ook komen er een aantal broedvogels voor waarvan het nest jaarrond beschermd is. Zo is bekend dat de Oehoe (*Bubo Bubo*) sinds 2013 broedt op een richel van de mijnsteenbergrand. In het plan wordt actief voorkomen dat activiteiten plaats kunnen vinden in de inham en op het huidige opstelsterrein voor groot materiaal. Deze wordt met door middel van natuurlijke inrichtingsmaatregelen ontoegankelijk gemaakt. Aan de toekomstige beheerder wordt geadviseerd de inham minimaal gedurende de periode december tot en met juni af te sluiten.

Daarnaast is bekend dat Huismus (*Passer domesticus*) binnen het plangebied nesten heeft, bijvoorbeeld in de fabrieksgebouwen, en dat er een oud nest van Havik (*Accipiter gentilis*) op de mijnsteenbergrand aanwezig is. Ook voor de Buizerd (*Buteo buteo*), Slechtvalk (*Falco peregrinus*) en Boomvalk (*Falco subbuteo*) vormt de groeve een onderdeel van het territorium. Voor al deze soorten -Huis- uitgezonderd- geldt echter, dat het nest buiten het plangebied wordt gevonden en dat de actieve groeve zelf (daar waar nu nog activiteiten worden voorzien) niet of nauwelijks kan functioneren als foerageergebied. De groeve kan daarmee géén onderdeel vormen van het essentiële leefgebied van deze soorten. Negatieve effecten op de staat van instandhouding van deze soorten dan wel overtreding van onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen is dan ook uitgesloten.

Ook broedvogels waarvan het nest niet te gelden heeft als jaarrond beschermd, zijn bekend uit de omgeving van het plangebied. Hier geldt dat de grootste dichtheden worden gevonden op de mijnsteenbergrand en de reeds afgewerkte Zuidplas, gebieden die geen onderdeel zijn van de nu voorliggende werkzaamheden (de Zuidplas is reeds afgewerkt in de geest van het voorgenomen ontwerpplan van de eindtoestand). Niettemin gebruiken soorten als Grasmus (*Sylvia communis*) de kleine bosschages en struwelen die zijn ontstaan langs de randen van de oudere ontginningen als broedbiotoop.

Algemene broedvogels worden mogelijk verstoord als gevolg van de realisatie van het ontwerpplan van de eindtoestand. Het betreft soorten die algemeen voorkomen in de omgeving van het studiegebied, zodat dit geen wezenlijke invloed heeft op de gunstige staat van instandhouding. Een ontheffing voor het verstoren is niet nodig. Bovendien zal nauwelijks sprake zijn van verstoring, omdat feitelijk werkzaamheden zoals die nu plaats vinden worden doorgezet om het ontwerpplan voor de eindtoestand te realiseren. Er is sprake van continue aanwezigheid van mens en machine in het actieve deel van de groeve. Het is echter verboden opzettelijk nesten te vernietigen, hiervoor moeten mitigerende maatregelen worden genomen:

- Verwijderen van opgaande begroeiingen in het werkgebied voordat het broedseizoen begint. Daarna kan ook in het broedseizoen gewerkt worden. Dit is vooral geschikt voor locaties waar de vegetatie toch al verwijderd zal moeten worden.
- Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren (globaal buiten de periode 15 maart tot en met 15 juli) of vóór aanvang van het broedseizoen beginnen en vervolgens doorwerken (zoals nu reeds het geval). Door de continue verstoring zullen zich geen verstoringgevoelige soorten vestigen.

Zoals gezegd vormt de Huismus een uitzondering op voorgaande. Deze soort maakt gebruik van de fabrieksgebouwen als nestplaats. Daarnaast maakt hij gebruik van de haag die de parkeerplaats van de actieve groeve scheidt en van de bosschages rondom de aanwezige bewoning. Uitgaande van de plantekening zoals opgenomen in figuur 2.3 zullen de fabrieksgebouwen en daarmee de nestplaats van de Huismus, verdwijnen.

De jaarrond beschermde nesten van de Huismus die aanwezig zijn op het bedrijfsterrein worden verstoord. Om verstoring zoveel mogelijk te voorkomen wordt in 2025 -5 jaar na opleveren van vervangend leefgebied en 8 jaar vóór verstoren bekende verblijfplaats- voorzien in voldoende alternatieve nestlocaties voor de Huismus, als ook geschikt foerageergebied ter plaatse van groeve 3. De hagen en overige voor de Huismus relevante onderdelen van het plangebied, blijven behouden, waardoor het voor deze soort essentiële leefgebied -de verblijfplaatsen uitgezonderd- nagenoeg ongewijzigd behouden blijft. Hiermee wordt voorkomen verbodsbepalingen geformuleerd onder de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Huismus worden overtreden dan wel dat sprake is van een negatief effect op de gunstige instandhouding van de soort. Een ontheffing is daarmee niet aan de orde.

3 De beschermde soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

In de groeve zijn enkele wettelijk beschermde soorten aangetroffen, waarvoor in Limburg onder de Wet natuurbescherming géén vrijstelling geldt en ten aanzien waarvan het aannemelijk is dat onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen worden overtreden. Voor deze soorten zal in de uitvoeringsfase geschikt leefgebied al dan niet tijdelijk verdwijnen (van der Weijden, 2018). Het betreft de Rugstreeppad. Onderstaand worden de voor deze soort getroffen maatregelen besproken, waarbij telkens aandacht is voor het voorkomen en de staat van instandhouding van de soort in Limburg, de functie van het plangebied voor de betreffende soort, het effect van het in het ontwerpplan van de eindsituatie vastgelegde voornemen, mitigerende maatregelen en het toekomstbeeld.

3.1 Rugstreeppad

3.1.1 Voorkomen en Staat van Instandhouding

De Rugstreeppad kent in Nederland drie belangrijke verspreidingskernen: de duinen, het riviereengebied (fluviaal district) en delen van de polders (zeeklei/veen- en laagveendistrict) in Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en de Noordoostpolder. Op de hogere zandgronden (bijvoorbeeld het Veluws-Drents district en het Kempens district) komt de soort ook voor, maar in een minder dicht verspreidingspatroon dan in de genoemde verspreidingskernen (Verboom et al., 2009).

De regionale verspreiding van de Rugstreeppad is weergegeven in figuur 3-1. Buiten de van nature voor de Rugstreeppad geschikte habitats in de twee natuurgebieden Brunsummerheide en Teverener Heide (D) komt de Rugstreeppad voornamelijk voor in de omgeving liggende groeves. De Sibelcogroeve is daarmee onderdeel van een groter netwerk. Samenvattend geldt dat de Rugstreeppad diffuus aanwezig is in de hele regio, met natuurgebieden als Brunsummerheide en Teverener Heide als “stabiele”, natuurlijke en goed beschermde kerngebieden. In de omliggende groeves komt de soort voor bij gratie van de aldaar continu voortgaande werkzaamheden, die voorzien in voor de soort geschikt habitat. Zonder bedoelde werkzaamheden, ontbreekt voor deze soort geschikt leefgebied ter plaatse van de groeves nagenoeg volledig.

De Rugstreeppad heeft een zeer ongunstige landelijke Staat van Instandhouding (Compendium voor de Leefomgeving, 2018), met name door het gebrek aan dynamiek in het landschap. De Rugstreeppad is sinds 1950 veertig procent in verspreiding achteruitgegaan. De landelijke trend in aantallen Rugstreeppadden laat een matige afname zien (BIJ12, 2017).

Waarnemingen van de Rugstreeppad in Limburg dateren vooral van na 1980. De verspreiding in Limburg is vanaf de jaren tachtig globaal hetzelfde gebleven (Dienst Landelijk Gebied, 2007). De Rugstreeppad komt nog op een relatief groot aantal plaatsen in Limburg voor. Het voortbestaan van de soort lijkt niet direct bedreigd. De doelstelling voor deze soort is gericht op het behoud van de huidige populaties voor de toekomst.

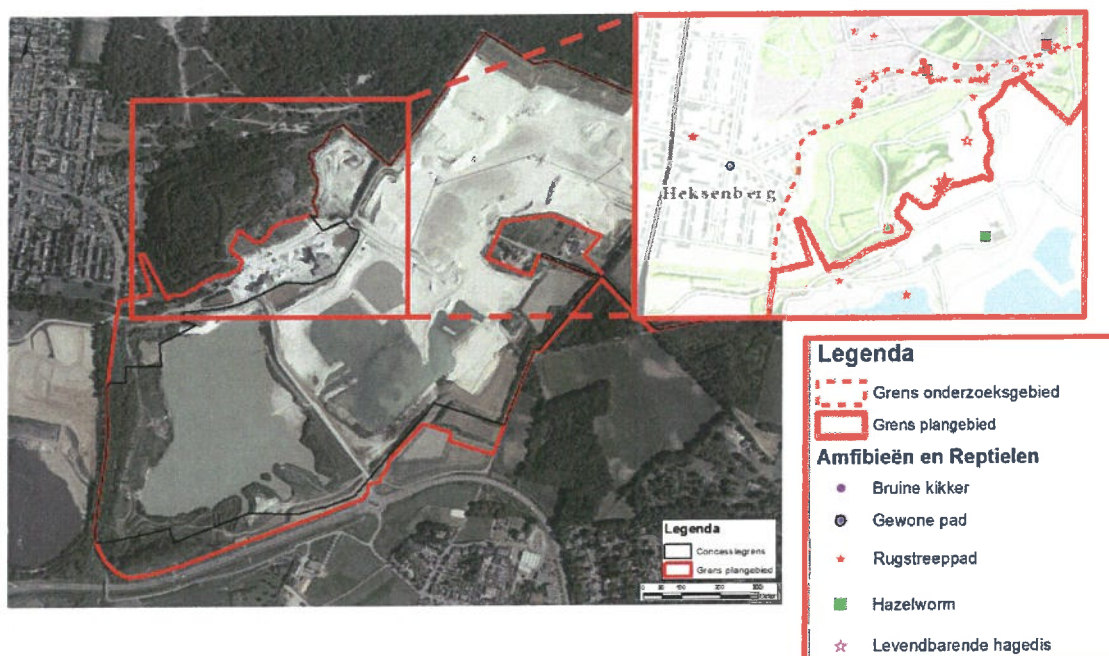

Figuur 3-1, Verspreiding van de Rugstreeppad in de ruime omgeving van de Sibelcogroeve (rood) op basis van archiefwaarnemingen uit de Nationale Databank Flora- en Fauna (NDF) voor de periode 2007-2018. Alleen waarnemingen binnen de Nederlandse grens zijn weergegeven.

3.1.2 De functie van het plangebied voor de Rugstreeppad

De Rugstreeppad kent onder meer (essentieel) leefgebied aan de zuidelijke voet van de mijnsteenbergrug op het terrein dat wordt open gehouden door het regelmatig parkeren van in de groeve gebruikt materieel (figuur 3-2). Hierdoor blijft open grond aanwezig, maar treedt ook lokaal verdichting op waardoor tijdelijke wateren ontstaan. Op dit terrein komen enkele honderden individuen voor en vindt voortplanting plaats.

In de Sibelcogroeve zijn daarnaast langs de Zuidplas en Centrale plas momenteel nog vijf andere deelpopulaties bekend. De in de Sibelcogroeve voorkomende Rugstreeppadden zijn onderdeel van een groter netwerk in de regio die de van nature voor de Rugstreeppad geschikte habitats in de twee natuurgebieden Brunssummerheide en Teverener Heide met elkaar verbinden (figuur 3-1).

Figuur 3-2, Overzicht aanwezigheid van de Rugstreeppad (rode ster) op de mijnsteenbergt. Met de grote rode sterren worden de locaties aangeduid waar <100 ex. Rugstreeppadden zijn aangetroffen (van der Weijden, 2018).

3.1.3 Het effect van de voorgenomen ontwikkeling

De in het ontwerpplan van de eindsituatie voorgenomen activiteit leidt ertoe dat een deel van de nu aanwezige, voor de Rugstreeppad geschikte gebieden een andere inrichting krijgt die minder gunstig is voor de Rugstreeppad. Dit is strijdig met onder de Wet natuurbescherming geformuleerde verbodsbepalingen (artikel 3.5), waarvoor ontheffing nodig is. Het beëindigen van het grondverzet in zichzelf betekent overigens ook dat een deel van het voor de Rugstreeppad geschikt leefgebied verloren zal gaan.

3.1.4 De mitigerende maatregelen

De Rugstreeppad is nu aanwezig op die delen van de groeve waar actief wordt gewerkt. Het instabiele karakter is aantrekkelijk voor de soort. Anders gezegd: de populatie die nu voorkomt in de groeve heeft zich kunnen ontwikkelen dankzij de ontgrondingsactiviteiten. Dit is overigens het geval in vrijwel alle groeves in de omgeving, die de soort dankzij zijn grote mobiliteit (passend bij een pioniersoort) allemaal heeft weten te koloniseren.

Bij verlenging van de zilverzandwinning zullen gedurende de uitvoeringsfase over het terrein heen nieuwe voortplantingswateren en overwinterplaatsen ontstaan waar de rugstreeppad van kan profiteren (zoals ook nu al gebeurt). Dit is in feite een mitigerende maatregel en wijkt niet af van de huidige situatie. Hierbij wordt uiteraard de gedragscode van FODI gevolgd, waarmee verdere overtreding van verbodsbepalingen wordt voorkomen. Deze Gedragscode ziet immers specifiek op winning van grondstoffen en heeft aandacht voor natuurwaarden in zowel de uitvoerings- als de eindfase.

Het ontwerpplan van de eindsituatie voorziet in voor de Rugstreeppad geschikt leefgebied in de afgewerkte groeve, denk daarbij bijvoorbeeld aan pioniervegetaties en specifiek voor amfibieën ingerichte kwelgevoede poelen in Groeve 3 (figuur 2-3).

Hierdoor is verzekerd dat de Rugstreepad ook na het beëindigen van de voor deze soort zo essentiële werkzaamheden in de Sibelcogroeve een duurzame populatie kan hebben.

Om effecten op de soort zoveel mogelijk te beperken, wordt het kerngebied van de soort ter plaatse van de opstelplaats voor groot materieel bij ingang van de ontgrondingsvergunning afgezet met een amfibieënscherm. Dit scherm loopt door tot het dan reeds ingerichte vervangend leefgebied in Groeve 3. Zo wordt voorkomen dat de Rugstreepadden onopzettelijk worden gedood, terwijl ze veilig en in eigen tempo het vervangend leefgebied kunnen bereiken. Het amfibieën scherm zorgt immers voor én afscheiding van de actieve groeve én een veilige geleiding naar het alternatieve leefgebied. Door het amfibieënscherm door te trekken *tot* het vervangend leefgebied en niet geheel er omheen aan te brengen, blijft het mogelijk voor de soort om het nog steeds aanwezige geschikt biotoop in de actieve groeve te kunnen bereiken (uiteraard is verplaatsing in de omgekeerde richting ook mogelijk). Het aanbrengen van het amfibieënscherm gebeurt op de volgende wijze, rekening houdend met de Soortenstandaard Rugstreepad (BIJ12, 2017) en de gevoelige periodes van de soort om zo negatieve effecten op de Staat van Instandhouding van de soort te voorkomen:

- Het amfibieënraster wordt geplaatst vóór het einde van de winterrust en vóór de voortplantingsperiode, ofwel vóór 01-04-2020. Dit raster bestaat uit stevig, glad materiaal (bijvoorbeeld landbouwplastic) dat ten minste 50 centimeter boven maaiveld uit steekt en ten minste 10 centimeter is ingegraven. Gedurende deze periode is het niet mogelijk hier materieel op te stellen in verband met het beschadigen van het raster.

Uiteraard wordt gewerkt conform de Goedgekeurde Gedragscode van de Federatie van Oppervlakte-delfstoffenwinnende Industrieën (FODI; FODI 2016) én de eisen vanuit het biodiversiteitsprogramma van Sibelco zelf, waardoor verzekerd is dat voldoende rekening wordt gehouden met (de kwetsbare periodes) van de Rugstreepad. Deze maatregelen worden vastgelegd in een nog op te stellen ecologisch werkprotocol.

Tijdelijke natuur

In de uitvoeringsfase van de voorgenomen activiteit ontstaan als gevolg van de winning van delfstoffen en het verzetten van grond habitats die geschikt zijn voor pioniersoorten als Rugstreepad. Deze habitats zijn alleen aanwezig wanneer actief wordt gewonnen; tijdelijke natuur. Voornoemde tijdelijke natuur is één van de aspecten van het European Species Protection Programme dat Sibelco wereldwijd heeft geïmplementeerd. Dit programma geeft onder meer vorm aan optimaliseren van en omgang met biodiversiteit tijdens het winnen van grondstoffen, waarbij ook reeds aandacht is voor de eindafwerking. Dit programma, naast de gedragscode die de Federatie van Oppervlakte-delfstoffenwinnende Industrieën (FODI) heeft opgesteld in het kader van de Wet natuurbescherming (FODI 2016) vormen de handvatten waarmee tijdelijke natuur vorm krijgt tijdens de uitvoeringsfase.

3.1.5 Toekomstbeeld

Het toekomstbeeld voor de Rugstreepad in de Sibelogroeven is gunstig. Tijdens het uitvoeren van ontgrondingswerkzaamheden blijft er voor de soort in ruime mate geschikt leefgebied voor handen. Dit geldt ook voor de eindsituatie, waarin duurzaam is voorzien in voor de soort geschikt leefgebied. De Sibelogroeven kan hiermee een functie voor de soort blijven vervullen. Hierdoor is verzekerd dat ten aanzien van Rugstreepad géén sprake is van negatieve effecten op de Staat van Instandhouding.

3.2 Conclusie

Negatieve effecten op de staat van instandhouding van de Rugstreepad kunnen worden uitgesloten. Zowel tijdens de uitvoering van de ontgrondingswerkzaamheden als na realisatie van het ontwerpplan van de eindsituatie vinden voornoemde soorten geschikt leefgebied in de Sibelogroeven. De inrichting is dan ook mede afgestemd op voornoemde soorten.

Referenties

BIJ12 (2017). Kennisdocument Rugstreeppad (*Bufo calamita*). Versie 1.0 Juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Compendium voor de Leefomgeving (2018). Natuurbeleid en natuurbescherming. Amfibieën van de Habitatrichtlijn, 1990-2015. Internetpagina: <http://www.clo.nl/indicatoren/nl1553-amfibieen-van-de-habitatrichtlijn> Geraadpleegd op 28 mei 2018.

Dienst Landelijk Gebied (2007). Actieplan bedreigde soorten Reconstructiegebied Noorden Midden-Limburg. Soortenrapport. In opdracht van de Provincie Limburg. DLG, Roermond.

Verboom, B., Musters, K., & van der Lugt, A. (2009) Amfibieën en reptielen: Rugstreeppad. *Natuur van Nederland*, 9: 174-185.

van der Weijden, B. (2018) Quickscan Sibelcogroeve. Referentie WAT9X1558R040F01. Versie 1 juni 2018. Royal HaskoningDHV, Maastricht.